



LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND



Foto: Stora Rimmö © Jens Johannesson.

Beverandeplan för Natura 2000-området Stora Rimmö SE0230370



Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotningen av djur och växter samt att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekandet av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att bevara de utpekade värdena i områdena långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar i vårt land regelbundet cirka 60 av de fåglar som listas i bilaga 1 i fågeldirektivet.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta görs i särskilda bevarandeplaner, men beskrivningen kan också ingå i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen finns en beskrivning av området med bevarandesyfte och bevarandemål för de naturtyper och arter som ska bevaras, och det ska framgå hur skyddet kan bidra till en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Bevarandeplanen underlättar förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken genom att den ger viktig information om området till bland annat markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Bevarandeplanen utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Det gäller även för de bevarandeåtgärder och den naturvårdsskötsel som kan krävas för att bevara värdena, i den mån markägare eller andra brukare inte har möjligheten eller skyldigheten via andra lagar eller avtal att göra detta (till exempel miljöersättningar). Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras - den är ett "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter genom att kontakta Länsstyrelsen.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Framtida naturvårdsarbete kan komma att leda till ytterligare ny kunskap som i sin tur kan leda till behov av justeringar av Natura 2000-områdets gränser, naturtyper eller arter. Vid förvaltning och tillståndsprövning är det viktigt att utgå från de befintliga värdena, inte bara de regeringsgodkända, varför det är av vikt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit bli regeringsgodkända ännu.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av till exempel skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka utpekade livsmiljöer eller arter i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller utpekade arter i området. Det är påverkan på de livsmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27–29 §§). Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, det vill säga när det finns risk för skada eller störning.

Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-området behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls dock samråd med Skogsstyrelsen istället. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben (lansstyrelsen.se/ostergotland) eller kontakta en handläggare (växel: 010-223 50 00).

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsskötsel och naturvårdsförvaltning av ett Natura 2000-område och finns beskrivna i områdets bevarandeplan, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Innehåll

Området Stora Rimmö	5
1160 – Stora vikar och sund	10
1620 – Skär och små öar i Östersjön	11
6270 – Silikatgräsmarker	12
6530 – Lövängar	13
9010 – Taiga	15
9020 – Nordlig ädellövskog	16
9070 – Trädklädd betesmark	17
Dokumentation	18
Kartor	20
Bilaga 1: Rödlistade arter	25



LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0230370 Stora Rimmö

Kommun: Söderköping

Områdets totala areal: 402,3 hektar (varav 378,5 hektar marint)

Markägarförhållande: Privat

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-19

Regeringsbeslut, historik:

Regeringen föreslår att området är av gemenskapsintresse (pSCI): 2004-04

Fastställts som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarar området som ett särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

1160 – Stora vikar och sund

1620 – Skär och små öar i Östersjön

6270 – *Silikatgräsmarker

6530 – *Lövängar

9010 – *Taiga

9020 – *Nordlig ädellövskog

9070 – Trädklädd betesmark

*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete

Området

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området.

Prioriterade bevarandevärden:

Syftet med Natura 2000-området Stora Rimmö är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet. Särskild prioritet i bevarandearbetet har skogsnaturtyperna taiga (9010), nordlig ädellövskog (9020) och trädklädd betesmark (9070).

Motivering:

Taigan och den nordliga ädellövskogen i Stora Rimmö har en skoglig kontinuitet och naturlig dynamik. Taigan domineras av äldre tallskog med ett stort inslag av död ved och äldre träd. Den nordliga ädellövskogen domineras av ek och lind och här finns flera rödlistade arter noterade på de gamla lövträden. De gamla träden och den döda veden i dessa naturtyper bildar viktiga livsmiljöer för många mossor, svampar, lavar, insekter och fåglar.

Flera av öarna i Stora Rimmös Natura 2000-område är en del av ett gammalt odlingslandskap och har använts till både bete och slätter under lång tid. Den trädklädda betesmarken prioriteras i området då den har en lång kontinuitet av hävd och trädskikt. Naturtypen hyser en hög andel gamla lövträd och tallar samt död ved. Lång kontinuitet av hävd och trädskikt gör att naturtypen hyser en mångfald av bland annat olika insekter, svampar och lavar. Sannolikt finns många fler rödlistade insekter, mossor och lavar knutna till den döda veden i området.

Prioriterade åtgärder:

De prioriterade åtgärderna i området är fortsatt hävd av åtminstone de större öarna med hävdgynnade naturtyper. Vid behov ska även röjning av igenväxning ske i området.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Stora Rimmö ligger cirka 3 mil öster om Söderköping i Söderköpings kommun. Hela Natura 2000-området ingår i naturreservatet med samma namn. Området berör ett 20-tal små öar och skär i Östergötlands innerskärgård. Tallskog dominerar flera av de lite större holmarna och här finns även rester av ett äldre odlingslandskap med hamlade lövträd och en bitvis rik kärlväxtflora.

De tallskogsdominerade delarna av Stora Rimmö ligger på gammal utmark som under lång tid utnyttjats för skogsbete. Vissa öar har betats mer extensivt under de senare decennierna och här har skogen tätat. Några områden har en historia som ängsmark. Efter att slåttern upphörde på dessa marker har de till stor del nyttjats för bete. I anslutning till ängsmarkerna på Korsholmen och Stora Norrholmen finns även några små ytor som plöjts och brukats som åkermark långt tillbaka. Det är även på dessa öar som man bäst kan se resterna av det gamla odlingslandskapet.

Fiske och jakt på sjöfågel har historiskt varit viktiga inkomstkällor inom området och även idag bedrivs fiske och fågeljakt här. På Snöpö finns rester av ett traditionellt jaktgömsle, eller en skåre som de kallas.

Området hyser höga biologiska värden knutna såväl till ett extensivt brukat odlingslandskap som till länge orörd gammelskog. Här finns en rik kärlväxtflora, rara lavar på död ved och lövträd samt en ganska rik fågelfauna.

Länsstyrelsen Östergötland

Området inventerades på kustfågel 1997. Då häckade bland annat havstrut, gråtrut, fisktärna och silvertärna i området. I området finns även flera sällsynta skalbaggar knutna till döda och ihåliga träd.

I Natura 2000-området har flera rödlistade lavar noterats. De flesta lever på de gamla ädellövträden i området, till exempel gammelekslav (*Lecanographa amylacea*, rödlistekategori VU) och rosa skärelav (*Schismatomma pericleum*, NT). Ett undantag är dock struts�innlaven (*Scytinium palmatum*, NT) som växer på några berghällar på Korsholmen, ladlav (*Cyphelium tigillare*, NT) och dvärgbägarlav (*Cladonia parasitica*, NT) som växer på tallved.

Mångfalden bland vedlevande insekter i området bör vara tämligen stor, med tanke på den rika tillgången på död ved. Enstaka fynd och kläckhål visar att ovanliga arter knutna till barrträd finns i området, bland annat reliktböck (*Nothorina muricata*, NT). Av lövträdslevande rödlistade skalbaggar har här ädelguldbagge (*Gnorimus nobilis*, NT) påträffats. Bland dagfjärilarna är bara vanligare arter kända från reservatet. Av dessa är sandgräsfjäril lite av en skärgårdsspecialitet och silverblåvinge och vitfläckig guldinge karaktärsarter för riktigt blomsterrika marker.

I bilaga 1 listas samtliga rödlistade arter som är noterade i området.

Vad kan påverka området negativt

Naturtypspecifika hotbilder preciseras under respektive naturtyp längre fram i planen. Nedan listas den gemensamma hotbilden för de prioriterade naturtyperna taiga (9010), nordlig ädellövskog (9020) och trädklädd betesmark (9070):

- Exploatering i eller i anslutning till området.
- Avverkning, röjning och gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller tas bort. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.
- Produktionshöjande åtgärder, exempelvis gödning, markberedning, plantering och användandet av främmande trädslag.
- Tillförsel av kalk eller aska vilket kan ge skador på vegetationen, främst områdets mossor och lavar.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Vissa kväveföreningar är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.
- Fragmentering och isolering som uppkommer om liknande biotoper försvinner i det omgivande skogs- och jordbrukslandskapet försvårar spridning, genutbyte och återkolonisation mellan miljöerna. Plantering av barrskog kan dessutom skapa spridningsbarriärer för arter som lever i gräsmarksmiljöer.
- Främmande (invasiva) arter som har potential att skada eller konkurrera ut den lokalt naturliga florans och faunan.
- Brist på naturlig störning. Vissa arter förekommer ofta bara i vissa stadier i skogens utveckling. Om den naturliga dynamiken uteblir kan det få som följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska processer är översvämning, vind, påverkan av däggdjur och angrepp av insekter och svamp.
- Bristande trädförnyring hotar på sikt kontinuitet i trädsiktet för naturtyperna.
- Inträngande gran kan vara ett hot mot naturvärdena i naturtyperna.

Områdets bevarandeåtgärder

Art- eller naturtypsspecifika åtgärder preciseras under respektive art och naturtyp.

Tabell 1: En generell sammanställning av bevarandeåtgärder omnämnda i den aktuella bevarandeplanen.

Bevarandeåtgärd	När	Var	Prioritet
Till stor del fri utveckling		Taiga (9010) och nordlig ädellövskog (9020)	
Fortsatt hävd, främst genom bete	Årligen	Silikatgräsmarker (6270), lövängar (6530) och trädklädd betesmark (9070)	1
Röjning/plockhuggning av inträngande gran, yngre träd och annan igenväxning	Vid behov	Silikatgräsmarker (6270), lövängar (6530), nordlig ädellövskog (9020) och trädklädd betesmark (9070)	1
Hamling	Minst en gång vart 5:e år	Hamlade träd i naturtyperna lövängar (6530), silikatgräsmarker (6270) och taiga (9010)	1
Frihuggning av vidkroniga ädellövträd	Vid behov	Hela Natura 2000-området	2

Reglering av skydd och skötsel:

Skydd och skötsel är framför allt reglerat i naturreservatets beslut (Stora Rimmö naturreservat 1971) och skötselplan (Stora Rimmö naturreservat 2006). Skötselplanen anger generellt åtgärder som gynnar eller bibehåller naturvärdena som Natura 2000-området syftar till att bevara. En översyn av skötselplanen bör ske på sikt, i samband med detta kan skötselplan och bevarandeplan med fördel slås samman, så att skötselplanen även innehåller de obligatoriska delarna för en bevarandeplan.

Enligt 12 kap. 8 § MB (miljöbalken) är brukaren skyldig att ta hänsyn till natur- och kulturvärden vid all markanvändning i jordbruket. De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB förtydligas i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket. Enligt förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket får jordbruksmark tas ur produktion först efter anmälan till Länsstyrelsen, som då har möjlighet att förbjuda en ändrad markanvändning.

Naturtyperna silikatgräsmarker (6270), lövängar (6530) och trädklädd betesmark (9070) kan skötas med medel från EU:s miljöstödet. Miljöstödsreglerna uppdateras vart 5 år och kan i enstaka fall ha krav som står i motsättning till Natura 2000-kraven. Natura 2000-naturtyperna måste dock skötas i syfte att målen med Natura 2000-området uppnås. Detta är troligen inget problem i dagsläget (2018), men bör följas upp vid nya stödperioder och regeländringar samt vid byte av markägare och arrendator. I Natura 2000-området Stora Rimmö ingår drygt 30 % av de hävdgynnade naturtyperna i miljöersättningsansökan 2017, bland annat nästan hela silikatgräsmarken och lövängen. Övriga hävdgynnade delar av Natura 2000-området sköts med bete och röjningar enligt fastställd skötselplan, det är bara ett par mindre öar med trädklädd betesmark som inte betas årligen men där röjning vid behov genomförs. Länsstyrelsen gör bedömningen att skötseln i dagsläget är reglerad i tillräcklig omfattning.

I och med att området är Natura 2000-område och naturreservat krävs samråd med Länsstyrelsen vid avverkningar och röjningar som kan påverka naturvärdena negativt, även huggningar av enstaka värdefulla träd eller bortförsl av grov död ved.

Eventuellt kan samråd med Länsstyrelsen krävas vid exempelvis anläggning för friluftsliv eller åtgärder vid anläggning om åtgärderna riskerar att skada utpekade naturvärden i Natura 2000. För åtgärder (som påverkar naturmiljön inom området) utanför Stora Rimmö eller i direkt anslutning till Stora Rimmö, gäller inte naturreservatsföreskrifterna. Då träder Natura 2000-lagstiftningen in. Verksamheter som påverkar naturmiljön inom Natura 2000-områdena kräver samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB.

Markavvattning är åtgärder som utförs för att avvattna mark, för att sänka eller tappa ur ett vattenområde eller för att skydda mot vatten om åtgärderna syftar till att varaktigt öka en fastighets lämplighet för något visst ändamål. Markavvattning kräver alltid tillstånd (11 kap. 13 § MB). I Östergötland är det dessutom förbjudet att avvattna mark vilket medför att man även behöver söka en dispens från det generella markavvattningsförbudet. Ansökan om dispens och tillstånd till markavvattning prövas i normalfallet av Länsstyrelsen.

Strandskyddets syfte är att bevara allmänhetens tillgänglighet samt växt- och djurlivet vid stränderna. Strandskyddet gäller vid hav, sjöar och vattendrag enligt 7 kap. 13 § i MB. Det generella strandskyddet omfattar land och vattenområden 100 meter från strandlinjen vid normalt vattenstånd. I Östergötland är strandskyddet utökat på vissa platser. För Stora Rimmö gäller ett strandskydd på 150 meter på land och 300 meter i vattnet. Det är inte tillåtet att göra något som väsentligt försämrar livsvillkoren för växter och djur eller begränsar allmänhetens tillträde till det strandskyddade området.

Bevarandeåtgärder:

För mer ingående och specifika bevarandeåtgärder se skötselplanen för Stora Rimmös naturreservat. Nedan finns de övergripande åtgärderna som behövs i området.

För att hagmarkernas naturvärden ska bevaras är den viktigaste bevarandeåtgärden i området att de hävdgynnade naturtyperna årligen betas och även vid behov röjs så att ingen skadlig förnaansamling bildas, eftersom det missgynnar de småväxta arterna och försvårar frögroning. Att beta marken kommer även att gynna hävdgynnade arter. Det är värdefullt om hävden planeras så att området ensamt, eller tillsammans med omkringliggande hagmarker, erbjuder blommande växter under hela säsongen. Detta för att ha en kontinuerlig källa av nektar- och pollentillgång för markernas insektsfauna. Hela området behöver inte ha blommande flora hela säsongen, utan kan flytta runt i tid och rum, genom att till exempel ha betespåsläpp vid olika tidpunkter för olika fällor och/eller ha ett rotationsbete mellan fällor.

Buskar av olika slag, främst blommande arter, är viktiga att spara, så länge som de inte täcker stora ytor och bildar stora snår. Mindre snår ger skydd, bo- och födosöksplatser för många djur och underlättar för lövträd, bland annat ek, att gro och växa till sig utan att bli avbetad. För att uppnå en kontinuitet i trädskiktet är det viktigt att tillräckligt många yngre lövträd, främst ekar, sparas för att det även på sikt ska finnas en olikåldrig trädstruktur.

Taigan och den nordliga ädellövskogen i Natura 2000-området Stora Rimmö ska till stor del lämnas till fri utveckling. Huvudsyftet är att bevara och skapa en kontinuitet i trädskiktet för att säkerställa en god livsmiljö för arter beroende av skogar i senare successionsstadier. Igenväxning kan dock vara ett problem i naturtyperna. Detta kan åtgärdas genom att plockhugga gran och frihugga vidkroniga ädellövträd. I samband med detta bör veden lämnas kvar för att berika området med mer nydöd ved.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna i landet som helhet, medan *bevarandetillståndet* beskriver aktuellt läge inom Natura 2000-området. Dessa beskrivs närmare under respektive naturtyp längre fram i planen. Här redovisas en sammanställning av bevarandetillståndet inom området.

Tabell 2: Naturtypsareal inom Natura 2000-området. **Blå färg** innebär en förändring av arealförekomst jämfört med regeringsgodkända uppgifter angivna inom parentes. Länsstyrelsen kommer att föreslå förändringarna vid lämpligt tillfälle. Bevarandetillståndet för naturtyperna kan klassas som okänt, dåligt, otillfredsställande, tillfredsställande eller gynnsamt. *) = Prioriterad naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete. Prioriteringen kan skilja sig från prioriteringen i det specifika området.

Naturtyp/art	Hektar/Förekomst	Bevarandetillstånd	Sida
1160 – Stora vikar och sund	6,7	Tillfredsställande	10
1620 – Skär och små öar i Östersjön	25,0 (24,7)	Tillfredsställande	11
6270 – *Silikatgräsmarker	2	Gynnsamt	12
6530 – *Lövängar	0,6	Gynnsamt	13
9010 – *Taiga	1,9	Gynnsamt	15
9020 – *Nordlig ädellövskog	1,5	Tillfredsställande	16
9070 – Trädklädd betesmark	15,1 (15,4)	Gynnsamt	17
Annan naturtyp	349,5		
Total areal	402,3		

Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Mätbara mål, så kallade målintikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målintikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljning av skötseln, som är en viktig del i bevarandemålen, kommer delvis att kontrolleras via den ordinarie kontrollverksamheten för miljöersättningsåtaganden, men bör även följas upp för länets samtliga områden med hävdbehov genom regelbundna analyser för att se vilka områden som ingår i jordbruksblock med miljöersättning.

1160 – Stora vikar och sund

Arealen 6,7 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stora grunda vikar och sund med begränsat inflytande av sötvatten. Dessa habitatkomplex är ofta skyddade från kraftiga vågor samt innehåller olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska (organismer som lever på havsbotten) växt- och djursamhällen. Gränsen för grunt vatten kan ofta definieras genom närvaro av ålgräs- eller natesamhällen. Vissa delar kan dock vara utan vegetation och djupare. Vikarna är normalt större än 25 hektar.

Naturtypen är komplex och kan innehålla delar av naturtyperna sandbankar (1110), blottade sand- och lerbottnar (1140), rev (1170), rullstensåsar i Östersjön (1610) samt skär i Östersjön (1620).

Bevarandemål

Arealen av stora vikar och sund (1160) ska vara minst 6,7 hektar i Stora Rimmös Natura 2000-område. Vattenkvaliteten ska vara god och den mänskliga påverkan i form av utsläpp och läckage av övergödande näringsämnen (fosfor och kväve), olja och kemikalier ska vara försumbar. Naturtypen påverkas inte negativt av omkringliggande odlingslandskap. Den för naturtypen karakteristiska artsammansättningen med rik botten- och epifauna (djur som lever på botten), är beroende av de strukturer och funktioner som utgör förutsättningarna för naturtypen. Vikar och sund bör uppfylla förutsättningarna att kunna fungera som viktiga reproduktionslokaler för många fiskarter samt bibehålla en mobil epifauna med hög individrikedom och produktivitet. Konnektivitet inom och mellan områden är en förutsättning för gynnsam bevarandestatus. Vikar och sund förutsätter en naturlig vattenomsättning som inte störs av bland annat byggnationer och bryggor. Gynnsam bevarandestatus förutsätter en icke påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Vanliga orsaker till övergödning är bland annat avrinningen från land, strandnära skogsavverkningar, läckage av näringsämnen från jordbruk.
- Muddrings- och dikningsverksamhet kan påverka artsammansättningen.
- Exploatering, bebyggelse, bryggor, båttrafik med mera kan störa livsmiljön för många arter.
- Olje-, bensin- och kemikalieutsläpp påverkar artsammansättningen.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.
- Ökad luft- och vattentemperatur kan påverka artsammansättningen.
- Ökad mängd koldioxid i atmosfären och ökad temperatur orsakar försurning av havet. Det är ett hot mot en rad organismer, men framför allt alla marina arter som har ett yttre eller inre skelett av kalk, som många växtplanktonarter, kräftdjur och musslor.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (1160) finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Bevarandestatusen anses idag som otillfredsställande. Kvaliteten på naturtypen är dålig, orsakerna är flera. Vattenkvaliteten är bristfällig på grund av att övergödande ämnen och miljögifter läcker ut i naturtypen. De marina naturtyperna är i behov av åtgärder, som främst bör inriktas på att minska övergödning och giftutsläpp. Det är också viktigt att exploateringen av kustmiljöerna minskas, och att områdesskyddet ökar. För naturtypen stora vikar och sund (1160) uppskattades (år 2007) förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) till 47 900 hektar i Sverige.

Vattenkvaliteten i skärgården är generellt sett måttlig, främst på grund av övergödning. Bevarandetillståndet för naturtypen i Stora Rimmö anses idag som tillfredsställande.

1620 – Skär och små öar i Östersjön

Nuvarande arealen 25,0 ha är inte fastställd i regeringsbeslut

Arealen 24,7 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Grupper eller enstaka mindre öar och skär i Östersjön. Öarna utgörs av urberg eller morän samt ligger i ett exponerat läge och är vanligtvis trädlösa. Även anslutande undervattensvegetation ingår ner till de fastsittande makrovegetationens nedersta djuputbredningsgräns.

Landvegetationen består av arter som är anpassade till torka, saltpåverkan och vindexponering samt frånvaro av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning. Kala bergytor är vanliga. I de norra delarna av Östersjön medför landhöjningen en succession av många olika vegetationstyper. På öarna kan mindre enstaka träd förekomma, såsom barrträd, men även lövträd särskilt i Stockholms skärgård. Öarna utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. I tillfälliga eller permanenta hållkar förekommer speciellt anpassade växt- och djursamhällen.

Arealen för naturtypen har ökat med 0,3 hektar i Stora Rimmö eftersom en skarvkoloni sedan ett par år tillbaka har etablerats på Snöpö. Det området var tidigare klassat som trädklädd betesmark.

I Stora Rimmö består naturtypen av 2,7 hektar terrester del och 22,3 hektar av marin del.

Bevarandemål

Arealen av naturtypen skär och små öar i Östersjön (1170) ska vara minst 25,0 hektar i Natura 2000-området. Arealen ska bara ändras av naturliga processer såsom landhöjningen. Vattenkvaliteten ska vara god. Naturtypens landdelar fortsätter att ha en mestadels öppen prägel. Populationerna hos de typiska arterna för naturtypen ska inte minska påtagligt.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Övergödning på grund av utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve) resulterar i minskat siktdjup vilket påverkar algzoner. Perenna brun- och rödalger täcks då av ettåriga fintrådiga alger. Övergödning kan även orsaka syrebrist på bottenarna.
- Olje-, bensin- och kemikalieutsläpp påverkar artsammansättningen.
- Svall från fartyg kan påverka artsammansättningen.
- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet kan påverka växt- och djurlivet.
- Exploatering såsom bland annat bebyggelse och bryggor påverkar artsammansättningen.
- Förekomst av mink och skarvkolonier kan påverka artsammansättningen.
- Främmande arter kan påverka artsammansättningen.
- Ökad luft- och vattentemperatur kan påverka artsammansättningen.
- Ökad mängd koldioxid i atmosfären och ökad temperatur orsakar försurning av havet. Det är ett hot mot en rad organismer, men framför allt alla marina arter som har ett yttre eller inre skelett av kalk, som många växtplanktonarter, kräftdjur och musslor.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (1620) finns i boreal och kontinental region av Sverige, med tyngdpunkt i den boreala regionen. Bevarandestatusen anses idag som otillfredsställande. Kvaliteten på naturtypen och framtidsutsikterna för naturtypen är otillfredsställande och trenden är negativ, orsakerna är flera. Det är viktigt att exploateringen av kustmiljöerna minskas, och att områdesskyddet ökar. För naturtypen skär i Östersjön (1620) uppskattades (år 2013) förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) till 170 000 hektar i Sverige och det behövs åtminstone så mycket för att arealen av naturtypen för att statusen ska kunna anses vara gynnsam.

Kunskapsunderlaget är något bristande för bevarandetillståndet, men förutsättningarna är goda i området. Vattenkvaliteten i skärgården är generellt sett måttlig, främst på grund av övergödning. De mindre öarna i naturtypen är fågelskyddsområden vilket gör att dessa öar är skyddade i och med tillträdesförbudet som råder under delar av året. Bevarandetillståndet för naturtypen i Stora Rimmö anses som tillfredsställande.

6270 – Silikatgräsmarker

Arealen 2 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen silikatgräsmarker består av öppna betesmarker med högst 30 % krontäckning av träd och buskar. Fältskiktet är artrikt och har ett stort inslag av hävdgynnade arter som trivs på kalkfattig och näringsfattig mark. Artrikedomen är uppkommen ur en lång period av hävd och naturtypen är beroende av en fortsatt beteshävd. Vegetationens sammansättning varierar beroende på underlag och geografisk belägenhet.

Silikatgräsmarkerna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. Naturtypen kan uppträda i olika skepnader beroende på bland annat fuktighet och klimat. Inom Natura 2000-området är ytan relativt liten men artrik och välskött.

Bevarandemål

Arealen av silikatgräsmarker (6270) i Natura 2000-området ska vara minst 2 hektar. Regelbunden hävd ska prägla naturtypen. Träd och buskar ska utgöra enstaka till måttligt inslag och mindre ytor med blottad mark är ett positivt inslag. Det ska finnas typiska och karaktäristiska kärlväxter (till exempel kattfot, solvända, ängsvädd, och gullviva) och insekter (till exempel dagfjärilar och dyngbaggar) och dessa ska förekomma i sådan omfattning att dessa kan fortleva långsiktigt i området. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Vad kan påverka negativt

- Exploatering i eller i anslutning till området.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan.
- Överbete. Alltför intensivt betetryck påverkar naturtypen negativt eftersom växter har svårt att komma upp i blom och ge nektar och pollen åt insekter. Växterna får även svårt att fröa av sig. Frånvaro av busksnår har en negativ inverkan på vissa blommande växter, unga träd och insekter. Snåren fungerar som refuger, viloplats eller som skydd från betande djur.
- Höga stammar av vildsvin kan skada värdefull hävdflora.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Kalkning och insådd av främmande arter skulle påverka floran negativt.

Länsstyrelsen Östergötland

- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt. Även tillskottsutfodring och vinterbete av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
- Fragmentering och isolering som uppkommer om liknande biotoper försvinner i det omgivande jordbrukslandskapet försvårar spridning, genutbyte och återkolonisation mellan gräsmarker.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Små jordbruksföretag slås ihop eller läggs ned och urbaniseringen fortsätter vilket gör att små eller svårbrukade marker som ofta hyser den största mångfalden tas ur bruk och växer eller planteras igen med skog. Eftersom gräsmarker minskar i utbredning har också flertalet av gräsmarksnaturtyperna och deras typiska arter en fortgående negativ utveckling. Ett stort antal typiska kärlväxter med höga naturvärden förekommer i silikatgräsmarkerna som historiskt troligen har brukats som slåtteräng. För naturtypen silikatgräsmarker (6270) är förekomstarealen i boreal region idag 126 000 hektar och bevarandestatusen är dålig. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus i samma område har ArtDatabanken (2013) uppskattat att det behövs 380 000 hektar av naturtypen.

Naturtypen (6270) i Natura 2000-området hävdas genom bete och ingår till stor del i miljöersättningen (2017), det finns ett artrikt fåltskikt i stora delar av området och några gamla grova ekar och lindar. Skötseln i området är god och igenväxningen låg. Bevarandetillståndet anses som gynnsamt.

6530 – Lövängar

Arealen 0,6 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Vegetationsmosaik med hävdformade lövträd/buskar och ängsytor. Naturtypen har utvecklats genom lång kontinuitet av bland annat slåtter/bete och lövtäkt. Den har traditionellt utnyttjats för skörd av vinterfoder. I det gamla jordbrukssamhället var denna naturtyp därigenom ett viktigt markslag.

Idag är många lövängar på väg att växa igen. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska dock finnas för att ett område ska kunna klassas som naturtypen 6530. Traditionellt hävdade lövängar är biologiskt mycket rika miljöer och hyser ett stort antal numera sällsynta arter, bland annat slåttergynnade kärlväxter och många insekter. Lövängarnas halvöppna, mosaikartade miljö med hamlade träd i olika åldrar har gynnat många lavar, mossor, insekter och fåglar.

Lövängar skiljer sig från övriga gräsmarker inklusive trädklädd betesmark (9070) genom att hysa en påtaglig förekomst av hamlade träd (pågående hamling eller där hamling lätt kan återupptas) i kombination med ett artrikt, hävdpräglat fåltskikt. Hävden sker i huvudsak i form av slåtter i kombination med lövtäkt.

Den lilla ytan av naturtypen som finns i Natura 2000-området hävdas med bete och träden hamlas regelbundet.

Bevarandemål

Arealen lövängar (6530) ska vara minst 0,6 hektar i Stora Rimmös Natura 2000-område. Mängden hamlade och äldre träd ska vara riklig i området. Lövängen ska även ha ett måttligt inslag av nyhamlade rekryteringsträd och en olikåldrig struktur. Äldre träd och värdefulla buskar ska stå fritt och solbelyst. Värden knutna till hamlade träd,

Länsstyrelsen Östergötland

äldre träd samt buskar ska bestå. För naturtypen löväng är målet främst att igenväxningsvegetation inte ska förekomma. En rik slätter- och betespräglad flora ska bevaras och det ska finnas riktigt med typiska arter för naturtypen inom främst kärlväxtfloran, lavar och vedlevande fauna.

Vad kan påverka negativt

- Utebliven eller olämplig skötsel (på grund av bland annat ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk och bortglömda traditioner) som missgynnar de natur- och kulturvärden som är utmärkande för en välhävdad slätteräng och betesmark. Minskad eller utebliven slätter/bete och röjning av igenväxningsvegetation leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck leder till minskad tillgång till nektar och pollen samt att föryngring av lind och andra ädellövträd försvåras. Även floran kan ta skada av för kraftigt betestryck.
- Höga stammar av vildsvin kan skada värdefull hävdflora.
- Utebliven hamling skapar ett mer slutet krontäcke vilket missgynnar den ljuskrävande floran och faunan men även de hamlade träden i sig då alltför stora grenar kan ge fläxskador.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Produktionshöjande åtgärder som gödsling, kalkning, dikning, tillskottsutfodring eller insådd av främmande arter. Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag.
- Fragmentering och isolering som uppkommer om liknande biotoper försvinner i det omgivande skogs- och jordbrukslandskapet försvårar spridning, genutbyte och återkolonisation mellan trädklädda gräsmarker. Plantering av skog mellan värdefulla ädellövträdsområden skapar spridningsbarriärer för organismer som lever där, barrskog ger särskilt stor negativ påverkan.

Bevarandeåtgärder

Lövängen ska fortsätta skötas med årligt bete och återkommande hamling av de hamlade träden. Igenväxning behöver hållas efter kontinuerligt genom röjning.

Buskar av olika slag, främst blommande arter, är viktiga att spara, så länge som de inte täcker stora ytor och bildar stora snår eller täcker fornlämningar. Mindre snår ger skydd, bo- och födosöksplatser, för många djur och underlättar för lövträd, bland annat lind, att gro och växa till sig utan att bli avbetad. De hamlade träden behöver fortsätta hamlas återkommande, och nya behöver hamlas så att det skapas kontinuitet i trädvärderna när äldre träd så småningom dör. En fortsatt hamling av lindarna i området gynnar träden själva, men även barklevande organismer beroende av solbelysta och gamla träd. Även ersättningsträd (av främst lind) bör få etableras och nyhamling bör ske när de uppnår tillräcklig storlek.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Arealen av naturtyperna som hör till de äldre typerna av fodermarker, det vill säga ängar och betesmarker, har minskat drastiskt under de senaste 100-150 åren. Bevarandestatusen för nästan alla gräsmarker är negativ eftersom rationaliseringen av jordbruket fortsätter. Mindre jordbruksföretag slås ihop eller läggs ned och urbaniseringen fortsätter vilket gör att mindre eller svårbrukade marker som ofta hyser den största mångfalden tas ur bruk och växer eller planteras igen med skog. Eftersom gräsmarkerna har minskat i utbredning har också flertalet av gräsmarksnaturtyperna och deras typiska arter en negativ utveckling. För naturtypen lövängar (6530) är förekomstarealen i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) idag 580 hektar. För att uppnå gynnsam bevarandestatus i samma område behövs det uppskattningsvis 15 000 hektar. Bevarandestatusen är dålig

och går mot att bli ännu sämre.

Lövängen (6530) i Stora Rimmö ingår till drygt 80 % i miljöersättningen (2017) vilket gör att skötseln är reglerad i tillräcklig omfattning. Fältskiktet är artrikt och betas årligen. Cirka trettio hamlade lindar och askar finns i naturtypen. Bevarandetillståndet anses vara gynnsamt.

9010 – Taiga

Arealen 1,9 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer främst i den boreala zonen på fuktiga näringsrika marker till torra och näringsfattiga. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 30-100 % och utgörs av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg, ibland även med inslag av andra inhemska arter. Naturtypen taiga innefattar även brandfält och stormfällningar som då kan innebära en lägre krontäckning. Det kanske viktigaste elementet för naturtypen är den döda veden som hyser en lång rad vedlevande svampar och insekter, dessutom är veden födosöks- och boplatser för många fågelarter. Naturtypen delas vanligen in i flera olika undergrupper beroende på dominerande trädslag samt successionsstadier. I Natura 2000-området Stora Rimmö består habitatet av äldre tallskog med ett stort inslag av död ved.

Bevarandemål

Arealen av taiga (9010) ska vara minst 1,9 hektar i Stora Rimmös Natura 2000-område. Krontäckningen ska variera mellan tätare och glesare beskogad mark med ett olikåldrigt och flerskiktat trädskikt. Barrträd ska dominera naturtypen. Lövträd ska utgöra ett enstaka till måttligt inslag. Det ska finnas tämligen allmänt med grov och död ved till exempel torrträd, hålträd, liggande stockar, halvdöda träd eller branddödade träd. I partier med tallhällmark ska en stor del av den döda veden vara helt eller delvis solbelyst en stor del av dagen. Förekomsten av äldre träd ska vara måttlig till riklig och ersättningsträd ska få etableras.

Skogen ska vara präglad av naturlig dynamik och strukturer, så som insektsangrepp, stormfällningar eller bete. Andra småskaliga naturliga processer som trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning är positivt och ska förekomma inom området. Igenväxningsvegetation (till exempel gran) ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska och karaktäristiska arter ska kunna fortleva långsiktigt i området och det ska finnas en art- och individrik förekomst av insekter, mossor, svampar och lavar.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Naturtypen (9010) förekommer i hela landet med tyngdpunkten av utbredningen i den boreala zonen. Marker som normalt brukas som produktionsskogar tillhör ofta naturtypen taiga och det är endast i de fjällnära regionerna som det finns kvar betydande områden med äldre skog i sena successionsstadier. Naturtypen taiga (9010) har en negativ utveckling eftersom skogsbruket i marker med höga naturvärden och fjällnära skog fortsätter, dessutom har intresset för biobränslen, skogsgödsling och skogsodling med främmande trädarter ökat under senare år. Samtidigt har hänsynen vid skogsavverkning blivit större och arealen skyddad skog har utökats. År 2013 var förekomstarealen av taiganaturtypen i den boreala regionen 1 330 000 hektar och för att naturtypen ska uppnå gynnsam bevarandestatus behövs det uppskattningsvis 3 500 000 hektar. Bevarandestatusen för naturtypen taiga (9010) är idag dålig i den boreala regionen och utvecklingen är övervägande negativ.

I Stora Rimmö har inget betydande skogsbruk förekommit i modern tid och delar av skogen befinner sig i ett sent successionsstadium. Det förekommer en bitvis riklig mängd död ved och med stor sannolikhet förekommer många

fler rödlistade lavar, mossor och insekter än de hittills noterade i området. Småskaliga naturliga processer förekommer men storskaliga processer som skogsbrand har inte förekommit i området under lång tid. Långsiktigt skydd och skötsel finns fastställd i naturreservatets beslut och skötselplan. Bevarandetillståndet anses idag som gynnsamt.

9020 – Nordlig ädellövskog

Arealen 1,5 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Nordlig ädellövskog karakteriseras av kontinuitet av lövträd (främst ädellövträd) av en varierande ålder, inklusive gamla träd. Naturtypen har en krontäckning på 50-100 %, där ädellövträd utgör normalt minst 50 % av grundytan. Viktiga komponenter i trädskiktet är ek, alm, ask, lind och lönn. Inget av trädslagen ek, bergesk och avenbok utgör mer än 50 % av grundytan. Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli, naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den ska ha påverkats av till exempel plockhuggning, bete eller naturlig störning. Det ska finnas gamla träd, död ved i form av bland annat grenar, torrträd, hålträd och lågor av olika trädslag och i olika nedbrytningsstadier, och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Förekomst av död ved samt gamla och grova träd är viktigt för vissa lavar, mossor, svampar, insekter och landmollusker. Artsammansättningen varierar med skogens slutenhet. Naturvärdena i skogar som varit ohävdade under en längre tid utvecklas till stora delar genom naturlig dynamik vilket omfattar mindre naturliga störningar.

I Stora Rimmö domineras naturtypen av lind och ek. Vissa lindar bär spår av hamling och flera rödlistade arter beroende av de gamla lövträden finns noterade i naturtypen.

Bevarandemål

Arealen av nordlig ädellövskog (9020) ska vara minst 1,5 hektar i Stora Rimmös Natura 2000-område. Lövträd ska prägla skogen i hela området. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya ädellövträd som efterträdare. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas följande strukturer/substrat i påtagligt antal: stående döda eller döende träd; död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar; gamla träd med grov bark, skador, håligheter eller mulm¹. Gran, buskar och sly/ungträd ska inte tillåtas ta över eller skada de biologiska gamla och värdefulla träden i området. Det ska finnas typiska/karakteristiska arter inom grupperna insekter, lavar och mossor. Igenväxningsvegetation, av framför allt gran, ska inte förekomma.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Sverige har till skillnad mot övriga Europa en väl bevarad ädellövskog med stor artrikedom, vilket gör att vi har ett stort ansvar att ta vara på denna typ av skog. Ädellövskogen är ofta knuten till gamla kulturbygder och dess utseende har stor betydelse för landskapsbilden. Många människor uppskattar ädellövskogen som en plats för friluftsliv.

Naturtypen (9020) förekommer i hela den kontinentala och södra delen av den boreala regionen i Sverige. Andelen ädellövträd i skogsmark har ökat något under senaste decenniet men trots detta är de befintliga arealerna av naturtypen nordlig ädellövskog relativt små och avverkning av värdefulla ädellövskogsmiljöer fortsätter. Det är mycket positivt att hänsynstagandet till naturvärdena vid skogsavverkning ökat och att arealen skyddad skog

¹ Mulm: Löst material bestående av rötat trä, rester från döda djur och annat organiskt material som ansamlas i hålträd.

Länsstyrelsen Östergötland

fortsätter att öka. För naturtypen nordlig ädellövskog (9020) är förekomsten i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden) 7 800 hektar i Sverige. För att en gynnsam bevarandestatus ska nås i samma område behövs uppskattningsvis 10 000 hektar nordlig ädellövskog. Bevarandestatusen för naturtypen bedöms idag vara dålig i Sverige.

I Stora Rimmö har inget betydande skogsbruk förekommit i naturtypen i modern tid. Detta medför att stora delar av skogen befinner sig i ett sent successionsstadium. Flera delar av naturtypen har röjts och betats för att gynna ädellövträden. Naturtypen domineras av ädellövträd, främst lind och ek, och det finns ganska många hålträd i naturtypen. Den nordliga ädellövskogen hyser många rödlistade arter, bland annat flera lavar. Det finns gott om gamla ihåliga träd i naturtypen. Död ved av olika arter och nedbrytningsstadier behöver däremot öka i antal i området för att bevarandestatusen för naturtypen ska anses som gynnsam. Detta kommer med tiden uppnås genom att till stor del lämna området för fri utveckling. Bevarandetillståndet för naturtypen anses idag som tillfredsställande.

9070 – Trädklädd betesmark

Nuvarande arealen 15,1 ha är inte fastställd i regeringsbeslut

Arealen 15,4 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Trädklädda betesmarker är en naturtyp som kan delas in i två undergrupper: hagmarker med ett gles trädskikt av främst ek eller björk; samt betad skog där barrträd oftast är dominerande. Gemensamt för dem är en lång trädkontinuitet och att de nyttjats till bete. De trädklädda hagmarkerna kan även ha en historia av slätterhävd. Enligt naturtypens definition ska krontäcket vara minst 30 % och en lång trädkontinuitet med inslag av gamla träd är viktigt. Vidkroniga träd som växt upp i öppet solbelyst läge, måste även fortsättningsvis ha ljus och värme för att inte konkurreras ut. Många av de organismer som lever på dessa träd, till exempel mossor, lavar och insekter minskar vid ökad beskuggning. Den gynnsamma bevarandestatusen bör knytas an till de ekologiska krav som de för naturtypen karakteristiska arterna har, så att de kan finnas kvar eller öka i antal. Till trädklädda betesmarker är en mängd arter från olika organismgrupper knutna, främst kärleväxter, svampar, lavar och insekter. Det är viktigt med rekrytering av nya potentiella jätteträd. Äldre och/eller grova träd ska alltid lämnas kvar. Kontinuerligt tillskott av död ved är en förutsättning för många trädlevande svampar och insekter.

Bevarandemål

Arealen av trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 15,1 hektar i Natura 2000-området Stora Rimmö.

Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur.

Krontäckningen får vara varierande mellan glesare till mer beskogad mark. Men lövträden ska utgöra ett påtagligt inslag i området. Området ska ha en olikåldrig trädstruktur med föryngring för att få en kontinuitet av gamla träd. Död ved ska förekomma åtminstone måttligt till gagn för vedlevande organismer. Gamla ädellövträd och hålträd ska ha måttligt till rik förekomst i området. Skadlig förnaansamling, igenväxning och antropogen näringstillförsel får inte förekomma annat än i mycket begränsad utsträckning. Artsammansättningen ska vara naturlig och den artrika floran och faunan som främst är kopplad till de gamla grova träden ska bevaras.

Vad kan påverka negativt

Påverkansfaktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de generella påverkansfaktorerna på sidan 6:

Länsstyrelsen Östergötland

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade och ljuskrävande floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck leder till minskad tillgång till nektar och pollen samt att föryngring av ek och andra ädellövträd försvåras. Även floran kan ta skada av för kraftigt betestryck.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Tillskottsutfodring av betesdjur ger indirekt näringstillförsel till marken som missgynnar den konkurrenssvaga floran.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Mindre jordbruksföretag slås ihop eller läggs ned och urbaniseringen fortsätter vilket gör att mindre eller svårbrukade marker som ofta hyser den största mångfalden tas ur bruk och växer eller planteras igen med skog. Eftersom gräsmarker minskar i utbredning har också flertalet av gräsmarksnaturtyperna och deras typiska arter en fortgående negativ utveckling. För naturtypen trädklädd betesmark (9070) är förekomstarealen i boreal region idag 67 600 hektar och bevarandestatusen är dålig. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus i samma region har ArtDatabanken (2013) uppskattat att det behövs minst 300 000 hektar av naturtypen.

Nästan hela den trädklädda betesmarken i Stora Rimmö hävdas väl genom bete och igenväxning röjs vid behov. Endast ett par mindre öar saknar årligt bete men röjs och kan betas ibland. I området finns ljusöppna hävdade talldominerade blandskogar med riktigt gamla träd av olika trädslag, bland annat både grova ädellövträd och tall. Igenväxningsvegetationen är låg. Skötseln i naturtypen är god och regleras till viss del genom miljöstödsersättning. Naturtypen (9070) anses ha ett gynnsamt bevarandetillstånd i Stora Rimmös Natura 2000-område.

Kartor

Kartor som visar områdets läge, yttergränser, naturtypernas utbredning samt äldre ekonomiska kartor finns sist i planen.

Dokumentation

Webbsidor/databaser:

Artportalen, <https://www.artportalen.se>, (2018-10-11).

Länsstyrelsen Östergötland, <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>, (2018-10-11).

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/>, (2018-10-11).

Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, (2018-10-11).

Skogsstyrelsen, <https://skogskartan.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>, (2018-10-11).

Ängs- och betesmarksinventeringen (TUVA), <http://www.jordbruksverket.se/>, (2018-10-11).

Riksantikvarieämbetets fornregister, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>, (2018-10-11).

Dokument:

Naturvårdsverkets vägledningsdokument för habitat och ArtDatabankens vägledningar för arter.

Wenche Eide (red.), Arter och naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken SLU, Uppsala, 2014.

Bevarandeplan för Stora Rimmö Natura 2000-område, fastställd 2005-08-15.

Skötselplan för Stora Rimmö naturreservat, fastställd 2006.

Beslut om bildande av Stora Rimmö naturreservat, 1971-09-24.

Bilagor:

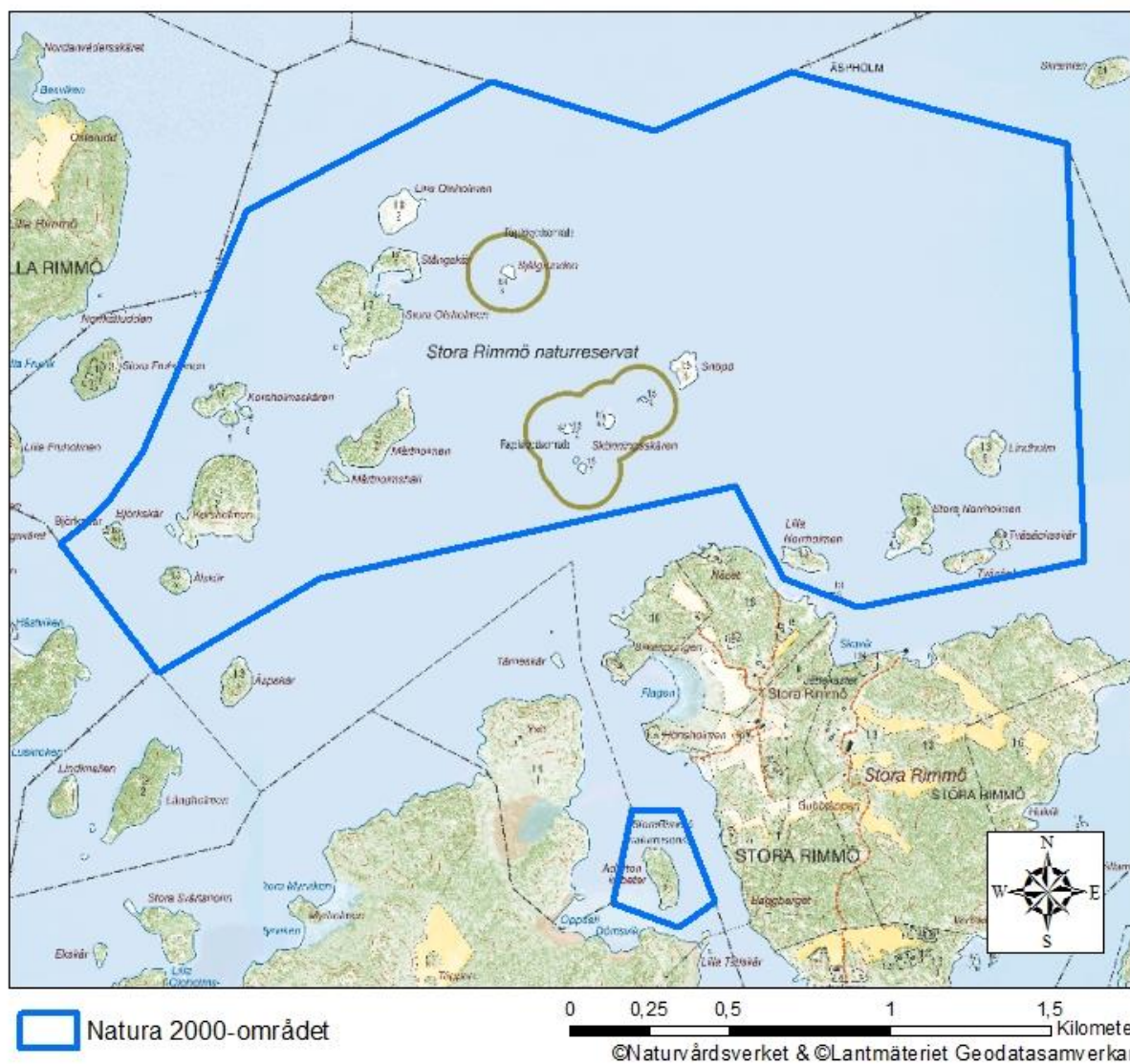
Bilaga 1. Rödlistade arter.

Topografisk karta



Översiktskartan visar att Stora Rimmö ligger cirka 3 mil öster om Söderköping i Söderköpings kommun.

Ekonomisk karta



Fastighetskartan visar yttergränserna för området. Natura 2000-området och naturreservatet med samma namn har samma yttergränser.

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning



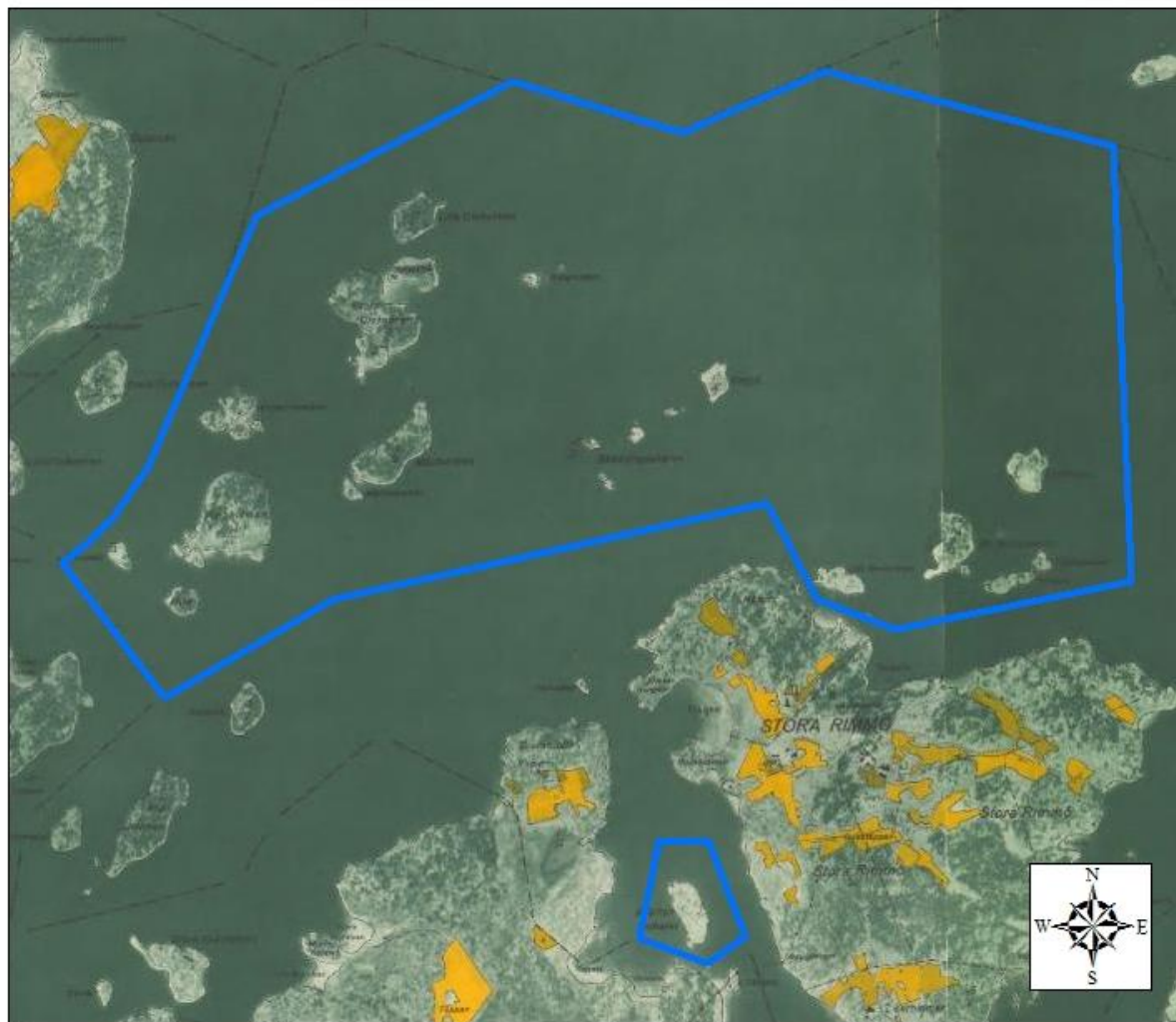
©Naturvårdsverket & ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 0,25 0,5 1
Kilometer

	Natura 2000-området	
	1160 - Stora vikar och sund.....	6,7 ha
	1620 - Skär och små öar i Östersjön (terrester del)...	2,7 ha
	1620 - Skär och små öar i Östersjön (marin del).....	22,3 ha
	6270 - *Silikatgräsmarker.....	2 ha
	6530 - *Lövängar.....	0,6 ha
	9010 - *Taiga.....	1,9 ha
	9020 - *Nordlig ädellövskog.....	1,5 ha
	9070 - Trädklädd betesmark.....	15,1 ha
	Annan naturtyp	

Flygfotoet visar naturtypernas utbredning i området.

Ekonomisk karta från 30- och 40-talet

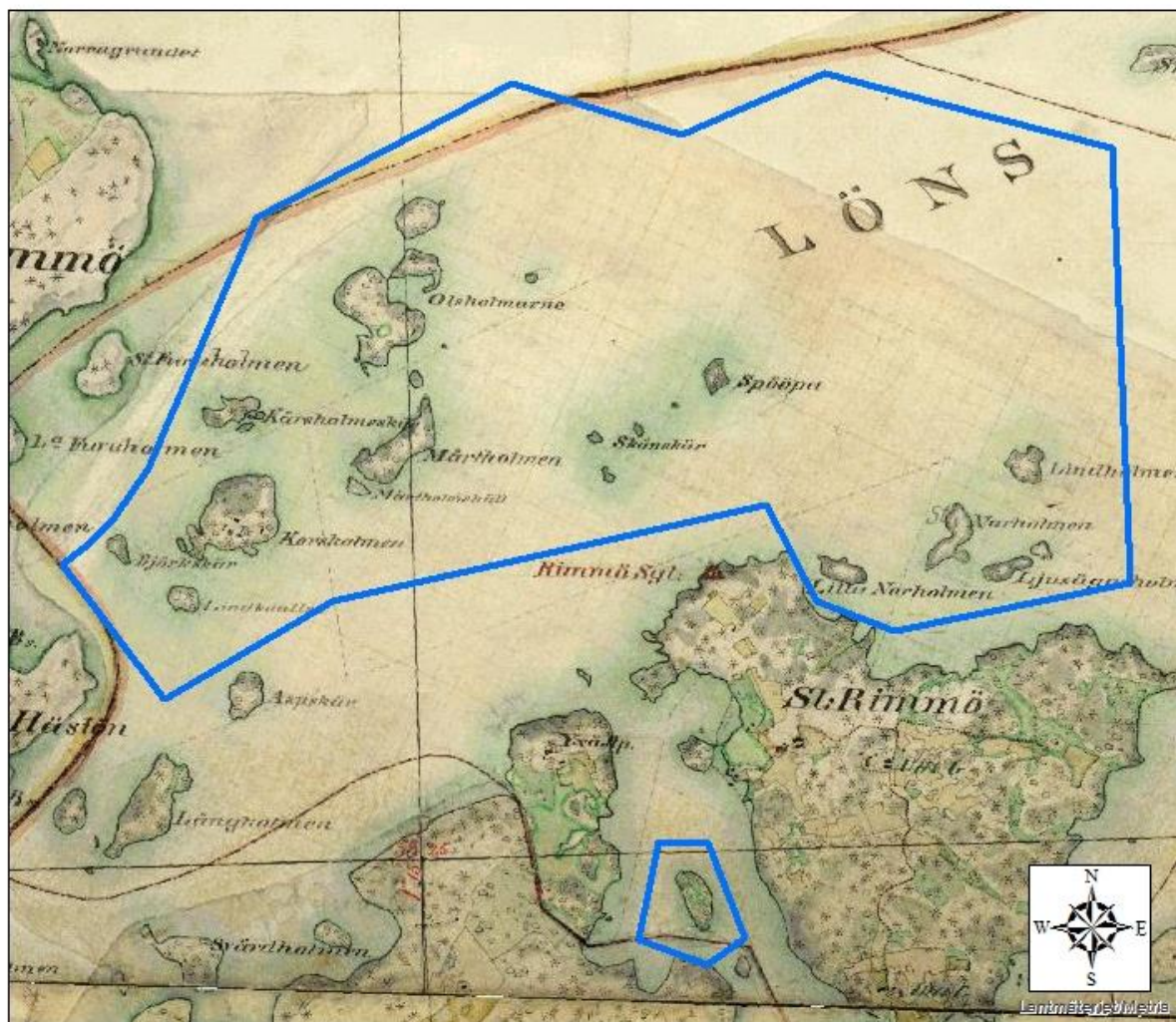


 Natura 2000-området

0 0,25 0,5 1 Kilometer
©Naturvårdsverket & ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

Den ekonomiska kartan från 30- och 40-talet visar att flera av öarna har varit mer öppna än vad de är idag och att trädtaget på flera platser har en lång kontinuitet.

Häradskarta



 Natura 2000-området

0 0,25 0,5 1
Kilometer
©Naturvårdsverket & ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

Häradskartan, från slutet av 1800-talet, visar att flera öar varit lövträdsdominerade under lång tid.

Gul mark är åker, grön är slåtteräng, vit är utmark (skog och hagmark) och blågrön är vatten. Små stjärnor visar var marken är barrträdsklädd och små ringar var den är lövträdsklädd.

Bilaga 1: Rödlistade arter

Tabell 3: Sammanfattande lista med rödlistade arter som noterats i området mellan 1993–2017. Rödlistekategori: NT = Nära hotad, VU = Sårbar, EN = Starkt hotad, CR = Akut hotad (Rödlistan 2015).

Svenskt namn	Latinskt namn	Organismgrupp	Rödlistekategori
Korskovall	<i>Melampyrum cristatum</i>	Kärlväxter	NT
Dvärgbägarlav	<i>Cladonia parasitica</i>	Lavar	NT
Ladlav	<i>Cyphelium tigillare</i>	Lavar	NT
Strutskinnlav	<i>Scytinium palmatum</i>	Lavar	NT
Kortskaftad parasitspik	<i>Sphinctrina turbinata</i>	Lavar	VU
Rosa skärelav	<i>Schismatomma pericleum</i>	Lavar	NT
Skuggorangelav	<i>Caloplaca lucifuga</i>	Lavar	NT
Gul dropplav	<i>Cliostomum corrugatum</i>	Lavar	NT
Gammelekslav	<i>Lecanographa amylacea</i>	Lavar	VU
Hjälmbrosklav	<i>Ramalina baltica</i>	Lavar	NT
Kötticka	<i>Leptoporus mollis</i>	Storsvampar	NT
Reliktbock	<i>Nothorhina muricata</i>	Skalbaggar	NT
Ädelguldbagge	<i>Gnorimus nobilis</i>	Skalbaggar	NT